

Момот Альона Ігорівна,
студентка юридичного факультету

Науковий керівник – **Наливайко Лариса Романівна,**
проректор Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ГЕНДЕРНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ

Визначним досягненням суспільного розвитку є вироблення основних стандартів принципу рівності, визнання того, що всі люди мають бути рівними між собою незалежно від будь-яких ознак, і тому в усіх сферах життя повинні застосовуватися однакові виміри до людей. Такий підхід до визначення статусу особи в суспільстві сприяє всебічному розвитку людини, реалізації її особистісних якостей, дозволяє діяти вільно і в той же час зобов'язує дбати про інтереси інших, у всякому разі, не порушувати їхніх прав і свобод.

Одним із проявів принципу рівності є концепція гендерно-орієнтованого бюджетування (ГОб), що полягає в інтегруванні гендерного підходу до бюджетів. Поняття гендерного бюджетування широко використовується рядом міжнародних організацій і є підходом, орієнтованим на інтереси людей у процесі формулювання і виконання державного бюджету. Цей підхід доповнює інші процеси з реформування та вдосконалення бюджетної сфери, здійснювані урядами багатьох країн світу.

Взагалі, гендерний бюджет (інші назви – гендерно-чутливий бюджет, гендерно-відповідальний бюджет, гендерно-орієнтований бюджет) – це аналіз і творення державного чи місцевого бюджету, орієнтованого на встановлення відмінностей його впливу на різні групи жінок і чоловіків, який передбачає обов'язки держави щодо соціальних статей і перенесення їх у бюджетні обов'язки [1, с. 5].

У ширшому розумінні гендерний бюджет – це інструмент, який дає можливість реалізовувати державну політику гарантування рівних прав і можливостей жінок і чоловіків за рахунок бюджетних коштів. Кінцева мета ГОб полягає в тому, щоб у країні були прийняті й виконувалися бюджети і програми, в яких враховуються конкретні потреби чоловіків і жінок [1, с. 5].

Також в науковій літературі гендерний бюджет трактується як бюджет, який враховує планування ресурсів країни з урахуванням доходів бюджету, які формуються за рахунок жінок та чоловіків і видатків бюджету, які розподіляються на жінок та чоловіків, спрямований на аналіз будь-яких видів державних видатків або методів залучення державних коштів з урахуванням гендерної компоненти, визнаючи наслідки та впливи виконання бюджетних рішень на осіб жіночої та чоловічої статі [2, с. 24].

Цікаво відзначити, що сенс інтегрування гендерного підходу до процесів бюджетування полягає в тому, щоб усунути розрив між розробкою політики рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, та асигнуванням ресурсів на її впровадження. Причому це стосується не лише прямого фінансування політики гендерної рівності, а й непрямого, тобто інтеграції гендерного аспекту до процесу прийняття бюджетних рішень щодо розробки політики, стратегій, планів і програм у різних галузях.

Гендерна нерівність може дорого коштувати державам, адже її наслідки проявляються у зниженні рівнів продуктивності, конкурентоспроможності, добробуту населення. Натомість, за умови впровадження гендерних питань у програми і бюджети, державні кошти можна розподіляти більш справедливо і використовувати ефективніше [3, с. 8].

Таким чином, стратегія ГОБ завдяки своїй зорієнтованості на бюджет, здатна об'єднати процес розробки політики з процесом формування бюджету.

Гендерно-орієнтоване бюджетування – технологія, яка може застосовуватися як на державному, регіональному, місцевому рівнях, так і в окремих сферах: зайнятість, освіта, наука, охорона здоров'я, пенсійне забезпечення, соціальний захист, менеджмент, екологія тощо. При цьому основна частина роботи з ГОБ здійснюється переважно на програмному рівні або на рівні регіональних органів влади і часто в рамках установ, підпорядкованих державним департаментам [4].

Розкриваючи ГОБ, слід звернути увагу й на його принципи. Так, існує декілька ключових принципів на які покладається гендерно орієнтоване бюджетування:

- розуміння гендеру – знання того, як гендер та гендерні відносини побудовані у суспільстві та як їх оцінює Уряд. Такий принцип є відправною точкою у роботі щодо виправлення гендерної нерівності та у напрямку рівного суспільства;

- політична воля (прихильність) що продемонстрована політичними лідерами означає встановлення бачення та забезпечення роботи із гендерної рівності на довгострокову перспективу;

- встановлення нових вимог до системи збору статистичних даних – суттєві недоліки щодо збору даних перешкоджають проведенню гендерно-чутливого аналізу. Дані з розбивкою по статям є необхідною передумовою для оцінки впливу гендерної політики;

- прозорість, партнерство і співробітництво між фахівцями з бюджетування та експертів у галузі гендерної рівності, а також участь зацікавлених сторін поза Урядом (громадянського суспільства та зовнішніх експертів) на всіх етапах діяльності [5].

Зазначені принципи мають стати вихідними засадами для розвитку гендерного бюджетування і в нашій державі.

До того ж, гендерне бюджетування поєднує два процеси, не пов'язані

між собою: забезпечення гендерної рівності і управління державними фінансами. З одного боку, заходи із забезпечення гендерної рівності переважно відносять до сфери захисту прав людини. З іншого боку, управління державними фінансами часто сприймається як суто технічний процес розподілу фінансових ресурсів, в тому числі і через бюджет. Гендерно-орієнтоване бюджетування поєднує ці процеси та засвідчує той факт, що принципи гендерної рівності можуть і повинні бути включені у бюджетний процес.

Отже, слід зазначити, що аналіз бюджету з урахуванням гендерного аспекту дасть можливість взяти до уваги ширше коло питань, вирішення яких створить рівні можливості для всіх членів громади та забезпечить її сталий розвиток. Такий підхід робить бюджет ефективним, справедливим та прозорим. Саме тому гендерний бюджет сприяє: підвищенню якості послуг для населення, оскільки вибудовуються чіткі орієнтири на конкретного споживача; підвищенню темпів економічного розвитку і скороченню бідності; ефективному використанню ресурсів.

1. Белец Ж.А. Гендерне бюджетування в Україні як складова механізму забезпечення рівності чоловіків і жінок / Ж.А. Белец. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2013. – № 1.

2. Потенціал України та його реалізація. Аналітичний звіт Міжнародного центру перспективних досліджень / О. Романюк. – К., 2009. – 69 с.

3. Коментар до Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» / [Е. Ламах та ін. ; ред. група: Л.С. Кобелянська та ін.]. – Запоріжжя : Друкар. світ, 2011. – 167 с.

4. Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні: теорія і практика: Метод. посіб. – К.: ФОП Клименко, 2016. – 92 с.

5. Офіційний сайт Проект «Гендерне бюджетування в Україні» / Електронний ресурс. Режим доступу : <http://grbproject.org/content/o-proekte/>.

Нестерова Ксенія Юріївна,
студентка юридичного факультету

Науковий керівник – **Наливайко Лариса Романівна,**
проректор Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ПРОБЛЕМАТИКА РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Однією з ключових проблем забезпечення правового статусу внутрішньо переміщених осіб є не визначеність відповідальності органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадових осіб, роботодавців, працівників